

COSINZEANA

REVISTĂ · ILUSTRATĂ · BILVNARĂ

ABONAMENTUL:

PE UN PĂTRAR DE AN Lei 25—
PE JUMĂTATE DE AN Lei 50—
ÎN STREINĂTATE 1 AN Lei 160—
PREȚUL UNUI EXEMPLAR Lei 4.

DIRECTOR:

DR. SEBASTIAN BORNEMISA
REDACȚIA, ADMINISTRAȚIA ȘI TIPOGRAFIA
CLUJ, PIAȚA CUZA VODĂ, Nr. 16.
ANUL VI. Nr. 20 © 31 Oct. 1922.

ÎNCORONAREA DELA ALBA-IULIA: IEȘIREA ȘI REÎNTOARCEREA ÎN CATEDRALĂ

Clipele sfinte dela Alba-Iulia

Duminecă în 15 Octomvrie 1922 au fost încoronați în cetatea Alba-Iuliei străbune, Ferdinand I ca Rege, iar Maria Doamna ca Regină a României întregite. Azi, când cu privirea pierdută în gânduri ne aducem aminte de ceea ce *am văzut* la Alba-Iulia, de ceea ce *s'a făcut* acolo și aparține deja trecutului intangibil, un val de căldură sufletească ne năpădește, și ne dă mulțumirea pe care cu greu o poți materializa în cuvinte de proză, a drumețului care, ajuns la o casă primitoare, se odihnește lângă focul mântuitor al căminului, în urma unui drum lung și chinuitor prin crivăț și viscol. Ne simțim altfel decum eram înainte de sfintele clipe. Atunci eram încă dedesubt, acum suntem deasupra, și nimic nu ne mai poate lua înapoi ceea ce ne-a dat Alba-Iulia în ziua aceea ploioasă.

De-acum înainte dreptul nostru istoric asupra țării române a căpătat o nouă forță, una dintre cele mai puternice. Iar nădejile noastre în viitorul strălucit al unei țări românești civilizatoare și unitare, au primit o nouă garanție de îndeplinire. Am trecut o culme. Alte orizonturi ni-se deschid, alte căi își șerpuesc înaintea noastră firul. Trecutul e dincolo; neamul rob și clipele liberării lui și ale satisfacției cuvenite, — sunt toate ale trecutului; de-acum înainte prezentul e viitorul de până eri, viața noastră e visul nesfârșitului sir de martiri. Suntem alți oameni, într'o altă viață, cu alte datorii.

Cu pietate se cuvine să prindem aci, până sunt încă proaspete, clipele sfinte în cari, pe sub baldachinul dela Alba-Iulia, poporul român a trecut într'o nouă epocă, a părăsit cu strălucire un trecut scump și aprig totodată. Va fi o pagină din Biblia Națiunii, căreia, în clipe de încercare, va trebui să-i cerem îndemnul cuminte.

Intregul drum dela gară la cetate, și tot orașul era pavoazat încă din ajun cu uriașe steaguri tricolore, superb montate, purtând toate armele României noi. În piața foarte largă nu mai încăpeau automobilele. Cu o zi mai înainte au început să sosească trenurile speciale, aducând lumea, mai ales țărani, din toate părțile. Convoiuri

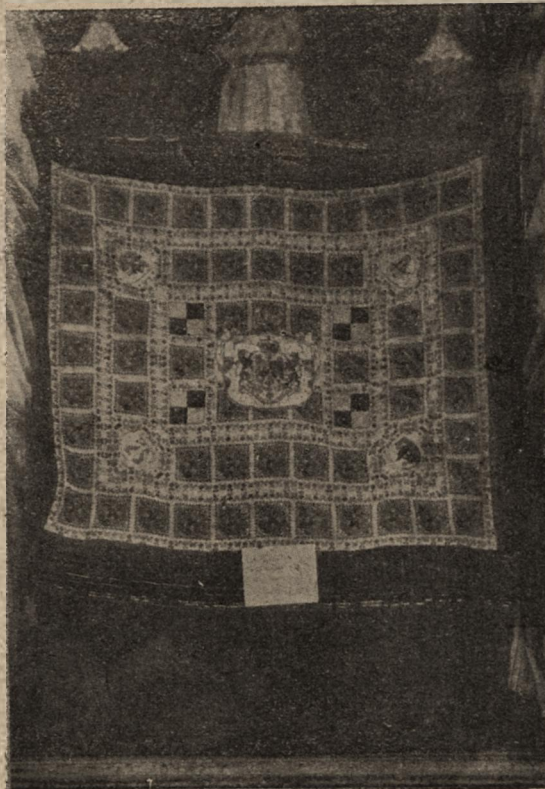

Incoronarea dela Alba-Iulia.

Regele după ce s'a încoronat pe sine și pe Regina, citește proclamația către popor în fața președinților Corpurilor Legiuitoare, sub baldachinul înălțat înaintea clopotniței.

nesfârșite împărțite după regiuni, au plecat de dimineață în cetate și au fost așezate la locurile lor. Pe la ora 10, în vreme ce de sus cernea o ploaie mărunță, aducătoare de belșug, a sosit cortegiul în cetate, însoțit de

urale nesfârșite. Familia regală, în splendide trăsuri închise, coboară la treptele bisericii și intră în catedrală, împreună cu invitații. După oficierea serviciului divin, căruia i-a dat răspunsul corul „Carmen“ din

Covorul pe care au fost așezate coroanele și odăjdiiile regale cu ocaziunea încoronării din Alba-Iulia. Covorul a fost făcut de D-na Văd-Aurelia Dr. Hosszu din Deva, și a fost donat de dânsa bisericii de Incoronare din Alba-Iulia.

București, I. P. S. S. Mitropolitul Primat citește rugăciunea anume făcută de Dânsul pentru acest prilej, și întreaga asistență în frunte cu familia regală iese din biserică și trecând pe sub clopotniță, invitații și principii iau loc la stânga baldachinului ridicat în afară de ziduri, la 2 metri depărtare de turn, iar M. M. L. L. se urcă pe estrada acoperită de baldachin, unde așteptau președinții corpurilor legiuitoare cu coroanele așezate pe pernițe mici. În glasul clopotelor și al tunurilor și în uralele mulțimii M. S. Regele ia cu mâinile sale coroana de oțel a Regelui Carol, făcută din oțelul tunurilor capturate la 1877—78 și o așează pe capul său. Idată după aceea, — în vreme — ce clopotele își cântau mai departe versul luminos iar tunurile răspundeau ca un ecou îndepărtat și înfricoșat, — inimile mișcate ale tuturor fură izbite de o emoție și mai puternică, și duioasă până la lacrimi: Regina căzu în genunchi înaintea Regelui încoronat și primi din mâinile lui coroana de

După înfrângerea Grecilor

— Incendiarea Smyrnei. —

aur, pe capul ei plecat cu supunere și smerenie. Se sculă apoi, și perechea regală se îmbrățișă și ascultă cuvintele reprezentanților poporului: președinții Camerei și al Senatului. Pe urmă Regele cu glas sever și oțelit își citi Proclamația către popor. Departe, unde eram noi, nu se auziră decât ultimele cuvinte spuse deosebit de răspicat: „...pentru sfânta unire!” Și apoi, încet, în pas serbătoresc, s'au întors în biserică sub baldachinul susținut de 6 ofițeri, iar de acolo au mers la palatul regal și în sala festivă, unde a urmat banchețul. După masă la ora 4, în fața tribunelor și după ce urmați de toți generalii și solii streini M. M. L. L. au trecut trupele în revistă, — a urmat defilarea primită călări de Rege, Regină și suită înaintea unui public de peste 50.000 de suflete. Un alt moment neuitat a fost acela când Regina a defilat ea însăși în fruntea regimentului ei de roșiori! Pe urmă, serbătoarea se sparse și toți oaspeții au plecat la București unde serbările au continuat, tot atât de strălucite, încă două zile.

Și atâta a fost... Unora li-se pare că a fost prea puțin (un redactor, pe care nu-l calificăm, dela un ziar bucureștean de veșnică opoziție, a avut nesimțirea să scrie, vrând să defaime serbările încoronării: „...și în vâlmășeală nespūsă, se făcu încoronarea, fără ca să fi văzut ceva deosebit; și atâta a fost totul, nimic mai mult”), — celor ce însă în acele clipe le-au lăcrămat ochii, li-s'a tăiat glasul văzând pe Regina îngenunchiată și s'au cutremurat când au văzut pe cei dintâi Suvărani ai tuturor Românilor îmbrățișându-se, pe cap unul cu coroana tunurilor turcești, altul cu aceia a aurului Moților cerșitori, — acelor aceste clipe le sunt unice și fiorul lor fără sfârșit. 700.000 de mucenici au murit numai în acești ultimi 6 ani pentru această singură zi. Noi, cei cari am fost acolo, să nu credem că încoronarea aceasta a fost făcută numai pentru noi, cele câteva zeci de mii cari am fost de față, ci să știm că ea a fost în rândul întâi a întregului neam de eroi cari au muncit și s'au dat pe ei înșiși neamului, fără a primi vre-o satisfacție, fără a avea vre-o altă bucurie decât aceea pe care o dă jertfirea entuziastă de sine. A lor a fost sărbătoarea, și numai în rândul din urmă și a noastră, a puținilor de azi, și buni și răi, și vrednici și nevrednici.

I. I. M.

În numărul trecut al revistei noastre am făcut în liniamente generale istoricul conflictului greco-turc și am schițat ultimul efort al trupelor turcești, care a provocat dezastrul Grecilor în Asia Mică.

Astăzi vom da cititorilor noștri, amănunte asupra ocupațiunii din partea trupelor învingătoare a orașului Smyrna și-a exodului populațiunii creștine.

Orașul Smyrna, este unul dintre cele mai înfloritoare porturi ale Asiei Mici. El este împărțit în mai multe cartieruri. De-alungul cheiului, care se întinde pe marginea mării pe o lungime de patru kilometri se află cartierul european, cu clădiri moderne, bazaruri bogate și prăvălii încărcate cu toate bogățiile Orientului. În dosul acestui cartier sunt înșirate cele orientale. La sud cartierul turcesc, și tot mai spre nord cel evreesc, apoi armean, și în urmă cartierul grecesc. Populația orașului era înainte de război de peste 200 de mii de locuitori. Astăzi desigur s'a ridicat cu 50%. În urma retragerii atât de rapide a trupelor grecești din interiorul Ana-

toliei, situația populației creștine în orașul Smyrna, în direcția căruia se îndreptau trupele turcești învingătoare, devenia tot mai critică.

În sfârșit în ziua de 9 Septembrie, capul coloanelor turcești își face apariția pe cheiu. Orașul era într'o desordine lamentabilă. Martorii oculari povestesc, că în ultimele zile ale regimului grec domnea o panică indescriptibilă. Funcționarii dezertau dela posturi, băncile erau asaltate de depositari, pentru a-și retrage fondurile. Frica de represalii cuprinsese toată populația streină, care dedea năvală în port, pentru a-și salva viața, imbarcându-se pe vapoarele cari staționau acolo.

Mai multe torpiloare și distrugătoare, în deosebi americane, supravegheau rada portului. Pe cheiu o animație intensă și felurită. Seara orașul se scâldea în lumina vie a proiectoarelor de pe vapoare. În cartierul turc răsunau împușcături dese, explozii de granate și strigăte de femei și copii. Șalupele făceau încontinuu naveta între cheiu și vapoare, pentru a transporta pe refu-

Incendiul Smyrnei.

Fuga populației cu bărcile până la vapoarele care-o așteptau la câteva mile depărtare de port. Nenorociții și-au luat cu ei și bagajul ce l-au mai putut scoate în fugă din flacări.

giați. Fiecare vapor ținea să ia mai întâi cetățenii patriei sale. O astfel de selecțiune era imposibilă. Lumea dedea năvală pentru a se salva, fără a ținea cont de ordinele, cari răsunau în pustiu. Desperarea și panica era atât de îngrozitoare, încât mulți se aruncau de pe cheiu în mare, pentru a ajunge în înot la locul de salvare.

Coloanele turcești au fost primite cu salve de tunuri din partea unor vapoare de război grecești, cari trăgeau din dosul unei insule mici. Comandantul turc al primei coloane a avut doi cai omoriți sub el de schije de obuz. Câteva momente în urmă a fost și el rănit. Grecii, cari n'au putut să se refugieze au început a aclama pe turci, le aduceau apă, implorând parcă milă din partea învingătorilor.

În seara de 9 a sosit în oraș Divizia a 5-a, iar a doua zi a intrat triumfal Mustafa Kemal, căruia i-s'a făcut o primire grandioasă.

Autoritățile turcești au luat imediat în mână poliția, numind guvernator pe generalul Nuredin, care a și luat măsuri imediate pentru stărpirea anarhiei. Ordinea părea că se restabilește, când deodată cartierul armenesc devine teatrul unor încăerări de stradă între patrulele turcești și grupări izolate de armeni, cari știau, ce pot aștepta dela ocupația turcească.

În ziua de 13 Septemvrie, către ceasurile două după amiază o coloană de fum se ridică deasupra cartierului armenesc. Incendiul, părea, că nu se propagă și într'un timp se credea că a fost localizat. Într'aceea însă cheiul este inundat de o lume nebună, care voia să se îmbarce cu orice preț. Un vas american, care se găsea aproape de fărâ în fața Consulatului american a fost silit să se retragă la larg, pentru că lumea înspăimântată a sărit în apă, pentru a se urca pe bord.

În acest timp alte două incendii izbucnesc în cartierul armean. Situația devine serioasă pentru că un vânt de sud împinge flăcările spre cartierul european. Nu se cunoaște originea focului. Se crede totuși — ne spune un martor ocular, care a asistat de pe vaporul italian „Venizia“ la această tragică priveriște, că armenii, deși mai bine să moară decât să sufere ocupația turcă și-au incendiat casele și s'au angajat în luptă cu dușmanii lor de moarte.

La 9 seara cerul era o mare de schinte și de flăcări. Cartierul european era învelit într'o ceață deasă de fum, din care începuseră a izbucni limbi uriașe de flăcări. La două ore dimineața incendiul înghițise întreg orașul. Teatrul orașului s'a încins, ca o șiră de paie. În

douăzeci de minute n'au mai rămas decât zidurile. Flăcările au prins în vârtejul lor consulatul francez, care încă n'a resistat decât câteva minute.

Din dosul consulatului de pe co-perișul școalei italiene, soldați italieni dădeau prin semnale de foc informațiuni asupra situației vaporului amiral. Exploziile se succedau. Depozite de benzină, de gaz, de alcool aruncate în aer activau incendiul și propagau panica.

La lumina focului uriaș, șalupele transportau într'una refugiați de toate neamurile spre vapoare. Cu toate ordinele cari se dădeau, ca fiecare vas să primească mai întâi pe co-naționali săi, glasul umanității cerea salvarea tuturor. Comandanții nu puteau rezista la implorările, cari li-se făceau în toate limbile. Inima lor se muia la rugămințile femeilor, cari de jos din șalupă își întindeau cu brațele copii spre bord pentru a fi salvați cu un minut mai de grabă. În sfârșit când s'a lăsat scara, a fost o luptă pe moarte și pe viață. Unii cuprind scara, alții cad în mare; strigătele și vetele se amestecă cu tunetul exploziilor din iadul orașului. Era un spectacol înspăimântător.

Ziua de 14 Septemvrie. La orele 7 dimineața razele soarelui se căsniiau să pătrundă printre norii de fum, cari învăluiau întreagă regiunea orașului. Dezastrul s'a arătat atunci în toată înfățișarea lui îngrijorătoare. Colo și colo se mai prăbușiau încă ziduri, ridicând coloane înalte de fum scânteitor. Un vapor turc încărcat cu mărfuri a fost aprins de ghiulele și plutea, ca un deal de flăcări deasupra apei. Vasele din port se fereau din calea lui, înaintând spre largul mării cu o mică parte dintre refugiați, abia vreo zece mii de oameni, pe când marea majoritate a populației creștine a rămas în seama destinului, pradă celor mai îngrozitoare torturi sufletești și fizice.

Astfel s'a distrus frumoasa Smyrna, aceasta regină a Orientului, sau perla Mării Egee, după cum o desmierdau călătorii ademeniți de bogățiile ei fermecătoare.

Gh. St.

**Cetiți și răspândiți
Revista „Cosinzeana“.**

Aspect din ruinele Smyrnei; resturile spitalului francez.

LLOYD GEORGE

După o guvernare neobișnuit de îndelungată, și după-ce și-a făcut cunoscut numele întregii lumi, gravându-și-l totodată adânc în bronzul istoriei, — Lloyd George a plecat dela guvern împreună cu întregul său cabinet. Și n'a plecat nici de bună voe, nici din pricina oboselii unei domnii atât de îndelungate, ci a plecat, ca ori-și-ce guvern, forțat de împrejurări.

Reacțiunea împotriva sa a început mai ales după victoria din 1918, din motive de politică externă: neînțelegerile cu Franța, împreună cu repercusiunile acestor frecări anglo-franceze în politica lumii. Și vina acestor frecări o poartă în mare parte Lloyd George, care după-ce făcuse războiul în perfectă unitate de vederi cu Francezii, a părăsit brusc calea normală care trebuia urmată după victorie și pe care Francezii au mers drept: executarea tratatelor de pace făcute și iscălite împreună. Franța era veșnic slăbită, glasul ei era totdeauna redus ca autoritate morală, ori de câte ori cerea Germaniei executarea obligațiilor tratatului dela Versailles, mai ales în ce privește reparațiunile și dezarmarea. Dacă Germania nici azi n'a plătit decât avansuri derizorii, deși poate să plătească, și dacă deci victoria franceză și aliată e azi aproape batjocorită de Germani, trebuie s'o mărturisim că vina o poartă politica engleză a lui Lloyd George, provocatorul discordiei dintre aliați și nimicitorul unității de acțiune, severe și energice, care singură ar fi putut aduce (și va putea aduce în viitor) rezultatele economice ale victoriei din 1918, care până azi n'a adus decât rezultate morale și militare în favorul învingătorilor.

Era natural deci ca politica engleză a fostului prim-ministru al Angliei să provoace pe lângă adânci nemulțumiri, și o campanie de reacțiune, atât în Franța cât și în Anglia. Mai ales după ce, prin plecarea lui Briand, veni la guvernul Franței dl Raymond Poincaré, cel mai francez dintre Francezi și cel mai neîngăduitor față de Germania, — Anglia lui Lloyd George a trebuit să înțeleagă că niciodată Franța nu va accepta concesiunile propovăduite de politica engleză, întrucât însuși Președintele Millerand aprobă întransigență punctului de

vedere francez. Cu Lloyd George la guvernul Angliei, nu se putea deci spera o restabilire a armoniei aliaților. Și cu cât trecea timpul, această situațiune devenea tot mai primejdioasă pentru pacea lumii. Destinderea trebuia deci să vină, mai ales că politica franceză era aprobată și de mulți Englezi.

Dar aceasta n'a fost singura lovitură care l-a doborât. Neînțelegera fundamentală franco-engleză n'a întârziat a-și avea repercusiunile în politica externă. Dacă Polonia n'a primit acu-i un an decât jumătate

DAVID LLOYD GEORGE

fostul ministru-președinte al Angliei, demisionat în săptămâna trecută, după 6 ani de guvernare. Fiul unui învățător modest și sărac din Wales, la 27 ani era deputat, la 32 ani ministru de comerț, mai târziu de finanțe, iar în 1916 luă conducerea guvernului de coaliție, care a căzut acum dela conducere. Are încă un frumos viitor, și va intra cu toate forțele sale în luptele politice ale opoziției.

din Silezia superioară, vina e a discordiei aliaților în privința atitudinii față de Germania. Incălcarea tratatelor devenise aproape o regulă. În loc ca aliații să fie unitari în a impune Turciei limitele tratatului, Franța s'a alăturat Turcilor iar Anglia Grecilor, întefind conflictul și contribuind la mărirea răului care a dus la dezastrul din Asia-Mică. O altă repercusiune a neînțelegerilor acestora a fost atitudinea față de Rusia bolșevică, care a declarat că nu recunoaște datoriile

ce le avea mai ales în Franța: Anglia era îngăduitoare, Franța intranșigentă față de Moscova. Ori unde se găsea o problemă politică mai dificilă, te puteai aștepta la deosebirea de vederi a foștilor învingători. Apele se tulburau întruna, situația nu mai era de tolerat. Pe de altă parte se adăuseră la toate acestea și chestiuni de politică pur engleză, care au slăbit puterea lui Lloyd George: Egiptul s'a pierdut, Irlanda aproape asemenea, Indiile clocoteau, coloniile din Africa se mișcau, — tot nouri negri pretutindeni. Acum căzu. Și Lloyd George a plecat dela guvern, învins, lăsând în urma sa mai multe speranțe de înțelegere, de consolidare a păcii și de înseninare a întregii lumi.

Sir Bonar Law, care împreună cu Lord Grey, marele prieten al Francezilor, reprezintă curentul anti-lloydgeorgian, — va forma noul cabinet englez. Suntem fericiți a vedea deja un prim rezultat al acestei schimbări, venite tocmai acum, în ajunul conferinței orientale menite a readuce pacea în Răsărit: acordul anglo-francez în ce privește chestiunea greco-turcă e aproape făcut și pacea în Orient are multe șanse de reușită, — pe de altă parte la Liga Națiunilor desbătându-se chestiunea reparațiilor de război și a refacerii Europei, punctul de vedere francez a eșit învingător și a fost primit și de reprezentanții Angliei: „refacerea Europei nu se poate face decât respectându-se mai întâi angajamentele și obligațiunile dintre State. De executarea acestor obligațiuni depinde cooperarea economică și solidară a tuturor țărilor

pentru ridicarea împreună spre mai bine“ (Înțelege: Germania și Rusia să plătească, iscălitorii tratatelor să le execute). O înaintare și mai departe în bine o așteptăm pe mai târziu, după alegerea noului parlament englez în urma disolvării celui trecut,

și după instalarea definitivă a guvernului Bonar Law. Convocarea noului parlament e fixată pe sfârșitul lui Noemvrie. Dacă până acum am vorbit mai ales despre partea regretabilă a politicii lui Lloyd George, arătând cauzele cari l-au doborât, nu trebuie să credem că el n'a lăsat în Istorie altceva decât o operă de disarmonie. Lloyd George, ministru în 1914 la declararea războiului, deveni mai târziu prim-ministru și politica Angliei din cursul războiului e una cu politica lui Lloyd George. Iar cine

ar putea condamna atitudinea Angliei în războiul mondial? Infrângerea barbariei prusace care doria să întindă Germania „über alles“ și să robească Omenirea, triumful civilizației și a drepturilor omului, apărarea libertății și a egalității, și

salvarea cauzei umanității, — toate aceste glorioase efecte câștigate prin victoria aliată, se datoresc tot pe atâta lui Poincaré, lui Wilson și celorlalți conducători aliați, ca și lui Lloyd George, generalilor conducători și tuturor soldaților aliați.

Aceasta nu trebuie s'o uităm. Ori-cari ar fi greșelile fostului premier, acestea cel mult dacă-i vor întuneca puțin aureola pe care o are și și-o va păstra în Istorie tot pe atâta cât și dorobanțul român și ceilalți cavaleri ai Cruciatei Umanității din 1914-1918.

Ceva despre Finlanda

In biblioteca „Cunoștințe folositoare“ dl prof. I. Simionescu publică o nouă broșură, de data aceasta asupra Finlandei. Lucruri necunoscute pentru cei mai mulți dintre cetățenii noștri, ne facem o datorie să reproducem partea de mai jos din această broșură, atrăgând totodată atenția cetățenilor noștri asupra acestei ieftine biblioteci, pe care o editează „Cartea Românească“ din București.

Finlandezul e mai mult înalt, decât scund, cu părul bălan, cu ochii albaștri și cu trăsături grosolane. Limba lui este înrudită de departe cu a unguirilor, amândouă popoarele trăgându-se din același neam asiatic.

Finlandezul, spre deosebire de unguir înșă, este răbdător, stăruitor, dar închis la fire, încet la mișcări, neîncrezător și iute la mânie. La beție repede scoate cuțitul nelipsit dela brâu.

În schimb are un bun obicei. E de o curățenie neîntrecută. Băile cu aburi sunt nelipsite, nu numai în orașe ori sate, ci chiar dela casa singuratecă din pădure.

De orice se poate lipsi finlandezul, dar de baie nu. Sistemul e simplu, folosit mai de demult și la noi. Un cuptor cu cărămizi încălzite bine, peste care se toarnă câteva coafe de apă caldă. Aburii „de piatră“, fierbinți, umplu spațiul restrâns, în care sunt puse bănci, ca niște scări, de jur împrejur. După

baie se face duș rece. Atât sunt de deprinși oamenii cu acest fel de îmbăiere, încât în loc de duș, de multe ori se rostogolesc în omăt fie gerul cât de mare. A intrat baie în obișnuința poporului într'atâta încât numai moartea îi pune capăt.

„Baia e un loc sfânt: în ea finlandezul se naște, în ea se lecuște de boală. De aceia vorbele ușoare sunt socotite ca o nelegiuire“.

Fiind de mici deprinși cu baie, nu se rușinează să între în baie bărbați la un loc cu femei. Nu se aude nici odată o vorbă jignitoare, vreun cuvânt cu înțeles necuviincios.

Baia ține loc de medic și de spital. La cel mai slab semn de boală, leacul se caută în baie. Numai după ce baie nu lecuște, se chiamă doctorul, deși cu oarecare neîncredere.

„Dacă baie nu scapă pe om de boală, moartea e aproape“. Curățenia trupului i-a făcut să țină curățenie și în casă. Curați la trup, având un aer sănătos, îmbălsămat de mirosul de rășină, în care, ca și țărani noștri, trăesc cea mai mare parte din vreme, epidemiile, așa de dese în Rusia vecină, nu găsesc cuib prielnic în Finlanda.

* * *

Pe lângă obiceiul băilor, natura îi împinge și la exerciții gimnastice înafară de munca câmpului. După ce omătul acopere dealuri și ape, comunicațiunea se face între sat și sat, între casă și casă, cu Sky, tălpi late de lemn de mestecăn, ușoare, care te fac să sbori, alunecând pe luciul omătului, fără să apuci numai decât drumul ori cărarea bătută. Și toate celelalte „sporturi“ de iarnă, căutate anume în Alpi, în Finlanda ca și în Norvegia sunt aproape obișnuite. Nu le fac numai „ceice nu au altceva de făcut“, ci săteni ca și târgoveți, copii ca și oameni în vârstă. Prin aceasta noțiunea de „sport“, ales, se schimbă în trebuință.

Cum e iarna skiul și patinajul,

vara este înotatul și vâslitul. Aproape nu e locuitor care să nu știe înota ori conduce o barcă, fiindcă locuiește la țărmul mării sau în preajma lacurilor.

* * *

La toate aceste condițiuni mai mult naturale se adaugă și întinsa cultură, care dă conștiință poporului, nu numai despre valoarea individului, dar îi îmbogățește și mijloacele de luptă, mai grele decât ori unde.

În această privință poporul finlandez e unul din acele fericite, în care cartea a pătruns până în cel de pe urmă bordeiu de lemn; și cu toate acestea în Finlanda nu exista obligativitatea învățământului.

Cetitul fu socotit ca o trebuință, atunci când protestantismul a cuprins țara. La început Biblia a servit drept carte de citire, iar preoții drept învățători. Așa de repede și de departe, chiar deodată, s'a ajuns, încât la sfârșitul veacului al 17-lea nu era împărțit, cel care nu știa catehismul, iar cel care nu se împărțea nu putea să se logodească. La sfârșitul veacului al 18-lea, neștiutorii de carte erau astfel o raritate. În acest chip biserica a ajutat în chip hotărât la luminarea poporului, chiar dacă cultura era restrânsă la domeniul religios. Școlile populare laice nu se înființează decât pe la mijlocul veacului al 19-lea. Cea dintâi școală normală fu înființată la 1863, iar la 1866 intră în aplicare legea instrucțiunii laice. De atunci cultura a luat o dezvoltare mare. De îndată ce sunt 30 de copii buni de școală, comuna, în seama căreia cade cea mai mare parte din întreținerea învățământului, e datoare să facă o școală. Pe lângă învățătorii stabili, sunt alții ambulanti, ținuți să meargă din cătun în cătun, dând lecții de câteva săptămâni acolo unde nu sunt școli. Pentru răspândirea culturii în sate, complectând învățământul din școlile primare, inițiativa particulară a jucat un rol covârșitor, în ultimele

timpuri. „Societatea instrucțiunii populare“ înființată în 1873 ș'a luat drept țintă înființarea de biblioteci populare la sate și împrăștierea de broșuri ieftine corespunzătoare nevoilor poporului. „Corporațiunea studenților“, a împlinit lipsurile. Prin conferinți, baluri și liste de subscripție ei au adunat mijloacele trebuitoare pentru întemeierea de școli și biblioteci. În timpul vacanței, cu sacul de drum în spinare, cu toiagul apostolului în mână, studenții colindau satele, nu pentru a propaga zarva politică, ci pentru a îndruma către crearea de case de citire, teatru popular și corturi. Inflăcă-rarea tinereții a lăsat urme adânci la sate. Interesul pentru cultură se deșteaptă la sătenii însăși. Flăcăii dela țară luară locul studenților. „Asociațiunea tinerilor săteni“ se organizează repede în toate colțurile țării, federalizându-se, pentru a aduna la un loc mijloace mai îmbelșugate de acțiune. Azi casele de citire, bibliotecile și teatrele populare sunt conduse de acești flăcăi dornici de căpătarea cunoștințelor, folositoare în viață. Conferințele ținute de studenți sunt acum ținute de acești modești propagatori ai luminii printre tovarășii lor de traiu. Din ucenici au devenit maiștri. De băgat în seamă este că asociațiunile tinerilor, exclud politica de partid din discuțiunile lor. Incercarea unor partide de a se servi de propagandă înființând asociațiuni după modelul celor culturale, nu a prins.

Din ce în ce cultura întinzându-se, tinde și spre o mai mare adâncime. Scrisul și cetitul nu ajung. Universitățile populare daneze, după modelul celor înființate de Grundtvig, repede au prins temei și în Finlanda. În 1910 erau 27, pe lângă cele 14 create în centrele suedeze. Lucrătorii din orașe imitară satele. În centrele mari industriale s'au înființat „Institute muncitorești“, aproape cu acelaș program, bine înțeles adaptat nevoilor imediate ale muncitorilor târgovéți. Conferențieri ambulanți, peste 300, au sarcina de a ținea conferinți de popularizare științifică în acele centre, unde universitățile populare nu se pot încă înființa.

Toată această țasătură deasă de mijloace culturale, a dat roade pe deplin. Numărul analfabeților nu era în 1910, mai mare de 20,000 în toată țara, ceea ce la populațiunea de peste 3 milioane nu vine nici unul

Instantaneu de A. Chiffa.

P. S. Sa Episcopul Nicolae Ivan

al Clujului înălțând rugăciuni în cimitirul din Baia de Arieș pentru odihna eroilor răposați pe meleaguri streine și pe pământul țării noastre. În jurul P. S. Sale preoții din jur, popor și intelectuali.

la sută (la noi aproape 60%). Dorul de cetit a pătruns la toți.

Apăreau în 1919, 340 de jurnale și reviste, din care 8 ziare scoase zilnic în 20—65.000 foi; unele reviste agricole au tiraj chiar de 95.000 exemplare, iar revistele ilustrate săptămânale de câte 50.000 ex. Cât de departe suntem noi de acești locuitori ai ținuturilor reci, în atingere cu cercul polar.

Cum vine puhoi de ape spre vale, atunci când izvoarele dau din belșug sus la munte, tot așa înmulțirea școlilor la sate, chemarea mulțimii către binefacerea luminei, îndreaptă mereu în mai mare număr ti-

neretul sănătos și către studiile superioare.

Sunt 2 universități, a treia fiind pe cale de înființare; există o școală tehnică superioară, o școală superioară de comerț și una de navigațiune. În fiecare oraș funcționează cel puțin câte un liceu de băeți și unul de fete. O caracteristică a instrucțiunii finlandeze este faptul că sunt multe școli medii mixte, ceia ce a adus mare economie în buget.

În întregime socotită, cultura mulțimei în Finlanda este cu mult superioară chiar țărilor din apus, cu tradiție culturală de lungă durată. „Totul a contribuit să deie culturii un caracter democratic bine hotărât“.

Poate omul trăi fără nutrițiune?

Iată o teză nouă, care pare că a revoluționat toată știința organismului omenesc. Agonia îndelungată a primarului din Cork, Mac Swiney, care a postit precum se știe 71 de zile, a stârnit curiozitatea lumii savante în domeniul abstenenței alimentare. Mulți medici au căutat să rezolve singuri problemele nouă ale postului, supunându-se singuri chinuitoarei greve a foamei.

Intre-aceștia, cea mai interesantă experiență a făcut-o Dna Dr. Lipinska, o poloneză de

origine, renumită prin vastele sale cunoștințe medicale, prin operele și conferințele sale, apreciate de toată lumea savantă a Apusului. Multe din lucrările sale au fost permiate de Academia de Medicină din Paris.

Doctorul Henry Bouquet, unul dintre admiratorii acestei femei savante, a făcut de curând o comunicare asupra experienței Dnei Lipinska în domeniul abstenenței—alimentare.

Dna Lipinska — spune dânsul — este antrenată la postit.

Ēa a făcut experiență proprie, pentru că voia să cunoască efectul *terapeutice* (cura cu apă) pe care o ordona de multe ori clientelor sale, în credința, că este cea mai bună cură pentru toate boalele, unde sunt în cauză fenomenele nutriției. În câteva rânduri s'a supus de bună voie postului, odată la Kosowo, altădată la Hastings, în urmă la Brighton, fiind convinsă, că ea însăși — are nevoie de un tratament terapeutic. Din anumite motive însă a fost nevoită să întrerupă abstenența.

În timpul din urmă Dna Lipinski s'a hotărât să facă o experiență completă. De aceea s'a și instalat în acest scop în sanatoriul din Cheslam în apropierea Londrei, fiind decisă să se supună unei abstenențe și de mâncare și de beutură.

Tim de treizeci de zile experimentatoarea n'a mâncat și n'a băut nimic. În schimb însă a ținut să elimineze din stomac prin dușuri intestinale toate toxinele, a căror funcțiune n'o putea opri, precum și să-și mențină îndată funcționarea porilor prin băi zilnice. La început făcea mișcări foarte reduse și caută prin masajuri zilnice să-și accelereze circulația sângelui și să înlătore durerile abdominale, cauzate de foame.

Niciodată în acest timp experimentatoarea n'a simțit vre-o senzație penibilă. Foamea și setea au cruțat-o cu pretențiile lor chinuitoare, în urma voinței, ce și-a impus-o și în urma îndepărtării din stabiliment a tuturor bucătăriilor. A observat însă o micșorare lentă a facultăților sale mintale, în deosebi pierderea înceată a memoriei. Trăia așa, cum trăiește o plantă.

După o abstenență totală de o lună a continuat încă douăsprezece zile o abstenență parțială, adică bea câte puțină apă. Beutura, a început să-i întărească forțele. Dna Lipinska a

început a face preumblări câte două trei ceasuri la zi, a început să lucreze câte ceva, pentru că atât facultățile mentale, cât și simțirea începuse a-i reveni.

Mormântul lui Ernest Shackleton,

exploratorul polului de sud, mort aceluși câteva luni în timpul ultimei sale expediții. Echipajul vaporului i-a făcut mormântul acolo, între ghețari, pe un mal solitar și liniștit. (Într'un număr trecut al revistei noastre, cu ocazia morții lui, l-am prezentat publicului într'un articol cu fotografia).

Capricii americane:

Miss Helen Gill își hrănește cu banane o uriașă broască țestoasă a sa, șezând prietenește pe enorma-i carapace.

li se părea, că lumea din jur vorbește prea tare, deasemenea gustul băuturilor era câte odată prea dulce, altădată prea-acru. A 34-a zi de experiență a făcut o preumblare de 7 km. pe jos.

În sfârșit după 42 zile de experiență a început alimentația, bineînțeles cu multă prudență. În tot decursul abstenenței dânsa s'a simțit destul de sănătoasă. A scăzut ce e drept cu 13 kgr. în mare parte în perioada când n'a băut.

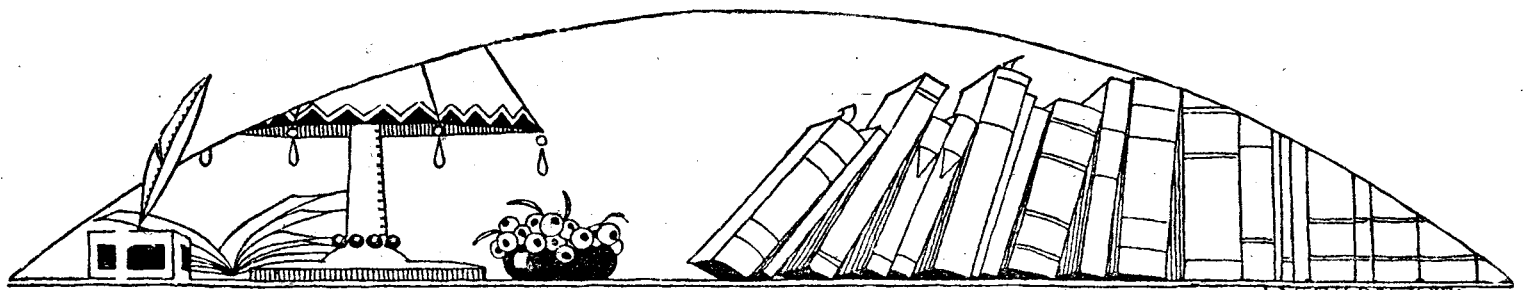
Resultatul științific la care a ajuns Dna Dr. Lipinska este, că postul e perfect tolerabil, și poate fi suportat cu ușurință, mai ales când nu este înlăturată și băutura, cu condiția, ca abstinentul să fie în deaproape supravegheat. O condiție esențială este să se elimineze din stomac și din intestine prin purgațiune, sau în alt mod toate materiile toxice, cari se nasc prin secrețiune și se acumulează în organism.

De aci concluzia, că omul poate trăi multă vreme fără să mănânce. Dacă primarul din Cork a murit, aceasta se datorește diferitelor feluri de nutrițiuni, lapte, ouă, etc. administrate pe căi neobicinuite. Toxinele provenite din aceste alimente, precum și otrăvurile furnisate de medicamentele injectate i-au grăbit slăbirea rezistenței.

Iată deci rezolvate în parte problemele atât de tainice ale abstenenței alimentare. Poate că experiențele în această direcție nu se vor opri aci și că alți savanți vor avea curiozitatea să tranșeze definitiv chestiunea, mai ales în vremurile acestea de extraordinară scumpete. Și când toată lumea se va simți bine, înghițând la răbdări prăjite, eu voi fi singurul muritor fericit, rămas fără concurenți în piață, ale cărei prețuri în lipsă de consumatori se vor maximaliza la minimul cel mai redus.

Gh. St.

PAGINI LITERARE

Haidăii

Luna scăpătase cam demult în dosul dealurilor împădurite din depărtare. În fața stânei, focul ațâțat de ciobani înaintea plecării lor „în porneală”, zugrăvea o roată de poleială pe băătura oilor, făcând să pară mai negru întunericul ce stăpânea cuprinsul. Stelele își tremurau lumina lor în înălțimile albastre.

— Mândră vreme are să fie și azi, șopti printre dinți moșu Ilie privind spre cânele întins lângă el cu botul lipit de labe. Ce zici tu măi Tărcuș? Numai noi doi am rămas aici, măi moșnege, că ticăitul cela de Vasile nu se mai întoarce de la curte. Moșu Ilie, bojbai în chimirul lat de piele, scoase beșica în care ținea „tiutiunul” își umple „luleaua” și prinzând cu degetele un cărbune potrivit îl legănă scurt și repede în palmă până ce-l aruncă în lulea. Tărcuș ridică repede capul, ascultă o clipă și prinse a mârâi încet măturând cu coada pământul.

— A, ha! ne vin *mosafiri* moșnege? întrebă moș Ilie privind țintă.

Deodată în roata de lumină se ivi capul unui cal cu coamă lungă și un dupăit cutremură băătura, când noul sosit sări de pe cal.

— Ai venit măi Vasile?

— Venit, răspunde scurt și supărat Vasile.

— Da ce ai stat atâta, prăpăditule?

— Ia, scumpetea asta de boer, stăpânul d-tale, m'a dus până la curte. să-l păzesc de... strigoi, mormăi Vasile mânios.

Descinse un curmei care-l avea peste brâu, se cinchi înaintea calului și-l împiedică; apoi luându-i din cap căpăstrul îl lovi ușor cu palma peste gât:

— Du-te murgule, du-te și tu la păscut, că destul ai răbdat de sufletul dracului. Încă n'am văzut lighioae mai fricoasă decât boerul ista! Epure, nu alta, zise Vasile

asezându-se în fața focului, lângă moșu Ilie.

Moșneagul hohoti încet și păcăi repede de câteva ori din luleaua care vroia să se stingă, Vasile scoase o bucată de gazetă și „pașca” de tutun. Cu degetele-i noduroase potrivi din gazetă o bucățică de hârtie și-o prinse ușor între buze; apoi, cu două degete scoase tutun din pachetul rupt la un colț și răsuci o țigară în hârtia ce și-o potrivise mai înainte.

— Să mai crezi că „surcica nu sare departe de trunchi” rosti blând moșneagul. Bietul Conu lordache, Dumnezeu să-l erte, spăimântase o lume cu voinicia și curajul lui, și fecioru său îi mai fricos ca o muere. O fi sămânând în partea mâni-sa!

— Ia lasă moșule, că toți gogoliții iștia, crescuți în mătăsurii, is niște bicisnici!

— Nu mai clămpăi măi Vasile, că tu nu l-ai cunoscut pe bătrân. Nici nu erai pe meleagurile estea. Tu chitești că boerii cei vechi erau așa cum îi conu Jenică? E, hei, să-l fi văzut tu pe conu lordache! Se vede că fecioru-său și-o irosât voinicia prin străinătăți. Acum, nu că mă laud, da știe toată lumea că eu n'am fost un prăpădit; că, în vremea mea nu-mi sta om împotriva, da, vezi tu, cât eram de voinic, într'o noapte cât pe ce să dau cinstea pe rușine, de nu era conu lordache mai curajos ca mine.

— Nu mai spune moșule, zise Vasile privind cu îndoială la statura uriașă a bătrânului. Ți-a fost frică dumitale!

— Frică, da! D'apoi că nici nu era chip să nu-ți fie frică, zise moșneagul ridicându-se într'un cot. Scutură luleaua de pliscul opincei și-o vârâ în chimir. Conu lordache, urmă el, se chiamă că era mult mai în etate ca mine. Eu, în iarna când am pățimit întâmplarea ce vreau să-ți povestesc, aveam 23 de ani, că chiar la Crăciun mă însurasem, și conu lordache, he, he, apropia la 40. Da tot vânjos, dârz și avan la mânie. Mă rog, ce-i venise lui în iarna ceia, să mergem în partea câmpului să cumpere vre-o 800 de

oi. Și era o iarnă grea, măi Vasile, că spăimântase lumea cu troenile și gerurile ei. Pornim noi așa pe la Bobotează și-o luăm la vale pe Siret. După vre-o trei zile de drum ajungem la Roman. Poposim o zi, că se vlăguiseră caii, măcar că erau ca niște zmei și pe urmă o luăm către Prut. Am hojnarit noi atuncea vre-o trei săptămâni. Și pe mine, însurățel proaspăt, mă usca nu alta, dorul după Măriuca. Un zimbet luminos, trecu peste fața bătrânului. Iși netezi pletele unsuroase și se ridică în capul oaselor. Acum, într'o noapte măi Vasile, că am uitat să-ți spun: boerul avea o patimă să călătorească mai mult noaptea; într'o noapte rătăcim drumul. Da era un ger de turba haita, și-o lună ca ziua. Troeniile sclipeau în depărtare par'că erau sămânate cu petre scumpe și hăt încolo, pe dealuri, băteau în albăstriu. Caii oboșiți scoteau nori de aburi, pufneau greu pe nări și strănutau cu putere. Trebuie să fi umblat mult, că după socoteala mea se apropia de cântatul cocoșilor de ziuă, da să zărim sat ori să întâlnim vre-un om, nimic, pace bună. Când deodată, zărim în depărtare niște sănii cu boi care veneau pe un drum din dreapta!

— Îndeamnă caii Ilie, face boerul, să întrebăm pe creștinii de colo, de drumul nostru.

— Oameni buni, întreb eu, încotro-i drumul spre Șerbești.

— Apoi țineți drumul drept înainte, că în scurt ajungeți, mârâe un hojmalău privind dușmănos spre noi.

— Da nu sunteți din părțile estea, face unul.

— Nu, răspunde scurt boerul lucrul.

— Apoi așa, așa; drept înainte și cădeți în sat.

Pornim peste troene nepurtate. Ne mirăm noi că nu-i drumul rupt către sat, dar n'aveam ce face. Nu mergem mult și de-odată caii se opresc sforăind amarnic și prind să deie înapoi. Ce era? Golaniile ne îndreptase pe-un drum părăsit și dacă mai făceam doi pași ne prăpădeam, că ajunsesem pe malul Prutului care în locul cela era nalt de te apuca amețeala.

— Vai de mine cucoane, era să ne prăbușim în Prut, zic eu spăimântat.

— Intoarce! poruncește boerul cătrănit rău. Când întorc, ce să vezi măi frate? Golanii opriseră săniile în drum și veneau spre noi, cu furcile în mână; ba unul din cap avea pe umăr drucul de legat paele. Un fior mi-se strecură de-alungul spinării.

— Ce ne facem cucoane, că aiștia n'au gânduri curate,

— Mână înainte, spune scurt boerul.

— D'apoi bine cucoane, ei sunt 10 și noi numai doi! Are să ne ucidă hoții!

— Taci și mână, spune boerul și se ridică în picioare. Luă însă de lângă el pușca, o cercetă și trase cucoasele. Când ajunserăm departe de ei ca la o bătae de pușcă, mă opri, se dete jos din sanie și trecu înaintea cailor.

— Stați pe loc, răcni el luând pușca la ochi. Golanii se opresc. Da unul din cap, cel cu drucul, rânjește la ceilalți.

— Ce vă temeți opăriților? Hai înainte!

Să nu vă clintiți de acolo că trag, zice boierul hotărât. Ce vreți voi?

— D'apoi nu pricepi dumneata jupâne, cam ce ne-ar trebui nouă? Zice unul.

Conu lordache nu purta căciulă ci o șapcă de postav. Și cum era cu gulerul șubei ridicat în sus, „favoriți” se grămadiseră la un loc de par'că avea barbă, așa că golanii socoteau că-i jidan.

— Vrea să zică vouă vă trebuie bani? Face boerul.

— Apoi da, ne-ar cam trebui, zice cel cu drucul.

— Iacă cum sta socoteala, zice boerul; eu am la mine 25 de mii de lei. Vă ajunge?

— Lasă că i-om împărți noi.

Când am auzit că le spune și câți bani are, am socotit că și-o sărit din minți. Și drept să spun, o frică cumplită m'a cuprins. Golanii se frământau și voiau să se apropie.

— Nu, mai stați o țără, zice boerul, să vă spun cum stă afacerea. Mai întâi ați greșit socoteala, că eu nu-s jidan, ci creștin ca și voi. Adecă nu, că voi după fapte nu sunteți creștini. Al doilea să știți că banii iștea n'aveți să-i luați așa fără trudă și de-a gata, că nu vi-i dau de bună voie. Iacă, aici am pușca încărcată cu haliciuri pentru lup și dincoace am un revolver cu șase focuri, peste tot fac opt. Să

Jar când sosește ceasul

*Ca să nu uit vre-una în ceasul judecății,
Cât mai împovărată de ele să-mi apari,
Greșală cu greșală eu le'nsemnez pe toate
Și simt o ne'nțeleasă, nebună voluptate
Cu cât greșeli mai multe îți aflu și mai mari.*

*În fiecare mișcare descopăr una nouă,
Cu fiecare vorbă simt suma lor crescând
Ș'n mine nerăbdarea se sbuciumă și țipă
Să vină cât mai iute hotărîtoarea clipă,
În fața ta pe toate să ți-le strig pe rând.*

*Le-adun cu voluptate, iar când sosește ceasul
Greșelile să-ți judec și glas să împrumut
Asprimei ce în pieptu-mi gemea nerăbdătoare,
Eu ți-le iert pe toate ca'n clipa următoare
S'o iau dela 'nceput...*

G. ROTICĂ

Viața învinge

(Urmare.)

Urmă apoi o adevărată epocă de glorie. Baluri, dans, cocoane, admirație, timp de-o toamnă și-o iarnă... Toate casele îi erau deschise, era bine primit pretutindeni, dar cu toate acestea Slatina, cu atmosfera ei de târg provincial, îl înăbușia...

Oh, clipa blestemată când a întâlnit-o pe ceastălaltă, fata unui milionar, pe cât de bogat, pe-atât de renumit în sgărcentia lui, că nici-un sărac nu i se mai abătea la ușă să ceară o bucată de pâine!.. A găsit-o la fata colonelului, cântând amândouă la pian, la patru mâni. Când l-au văzut, au sărit în sus de bucurie...

— Dă-mi voe, domnule Sandi, — i-a zis gazda, să-ți prezint pe colega mea, domnișoara Aricescu, una din admiratoarele dumitale...

— Admiratoare? Dar vă bateți joc de mine, domnișoară! — i-a răspuns el.

— Adevărat, d-le Sandi, — a început ea emoționată — de mult doriaam să vă cunosc. Numai că tata nu mă lasă să merg la baluri și când mama a vrut să vă invite la un ceai, i-a spus să-l slăbiască cu mofturile, că el nu se încurcă cu de-alde „împușcă-n lună”, când are o fată mare!.. Și de-atunci a dat ordin guvernantei să nu mă piardă nici-o clipă din ochi!..

Era copilă, — numai de șapte-sprezeci ani — și naivă!

Au discutat apoi despre literatură, despre muzică și când a ve-

știți bine că n'am obicei să trag în vânt. Voi sunteți zece, eu cu opt focuri am să ucid 8; căruia i-a fi scris să moară, pace bună; se chiamă că tot rămân doi care mi-ți ucid și-ți lua banii. Și acu, după socoteala asta, poftim mai aproape.

— Mă, nu-i jidan, zice unul dintre golani.

— Nu, bătu-l'ar sfântul.

— Haideți mai repede, că n'am când aștepta face boerul, luând pușca la ochi.

— Apoi cucoane, sărutăm mânil, ertați și din greșală, zice unul.

Boerul dădu drumul la sudalma cumplită și porni spre ei.

— Să stați cu toții așa grămadă și să vă feriți din drum la 60 de pași, că îl culc la pământ pe cel care nu mă ascultă. Și boerul porni înainte cu șuba măturând omătul și cu pușca în mână. Golanii se feriră din drum și cu căciulele în mână stătură cumiști până ce-am trecut. Da pe mine mă prinsese un tremur de-mi clănțăneau dinții în gură.

— Ce-i măi Ilie zice boerul, te-o cuprins groaza morței? Păi aiștea-s hoții măi? Niște nevolnici.

— Ași fi vrut să-l văd pe conu Jenică în locul bătrânului, zice Vasile.

Moșu Ilie hohoti, păcăind din lulea.

— Ia vezi măi Vasile, să nu se stingă focul, că iacă se face ziua și au să vie oile la muls.

Vladimir Nicoară

nit vorba despre cai, noua cunoscută nu s'a mai putut stăpâni și i-a mărturisit că dorința de a-l cunoaște s'a născut în sufletu-i când l-a văzut odată călare. — Ah, aveți un cal așa de frumos!... — a suspinat ea. Și cu astfel de vorbe l-a încurcat până seara târziu...

De-atunci trecuse multă vreme. O mai întâlnise de vre-o câteva ori, dar nu mai era veselă ca înainte; ba odată, la cinematograful, a stat tot timpul lângă el, fără să scoată o vorbă. Ofta doar într'una, dar el n'a dat nici-o atențiune, fiindcă nu bănuia nimic. Apoi iarăși n'a mai văzut-o, — și și-ar fi uitat cu totul de ea, dacă fata colonelului nu i-ar fi spus că-i mergea din zi în zi mai rău, — până într'o Duminecă. Era spre sfârșitul primăverii, o zi, când iubirea stăpânește și turbură și mai puternic inimile tinere.

Se plimba nepăsător pe stradă, când, pe neașteptate, se pomeniră față în față. Ea păru că voia să se opriască, dar, după ce i se uită lung în ochi, câteva clipe, trecu mai departe. Era nervoasă. Apoi se mai întâlniră de câteva ori, dar ultima dată, — spre ora mesii — când fu înaintea lui la câțiva pași, lăsă vădit să-i cadă un plicușor. El l-a ridicat și-a plecat spre locului unde își lua aperitivul...

„Ești stăpânul vieții mele. Ce-re-mi orice, sufletul meu este al tău. Te iubesc, Sandi. Nu fii indiferent, indiferența ta mă omoară.

Te așteaptă Joi în luncă, lângă pod,

A ta, JENI“.

Acestea erau cuvintele cu slova tremurată, așternute pe hârtia parfumată, pe care le-a citit, retras la masa lui obișnuită, într'un colț.

— Ce copilărie!... Să fie adevărat? — a zimbit el. Dar și-a adus aminte numai decât de ceia ce-i spusese fata colonelului:

— Suferă grozav, sărmana... Te iubește ca o nebună, d-le Sandi... Și d-ta ești așa de rece față de ea!... — Și parcă l-a tresărit un fior...

Milionarul a plecat pe urmă la moșie, împreună cu nevastă-sa. El-veșnică rămânea acasă, iar ei s'au întâlnit toată vara, în luncă. Se așezau în iarbă și ceasuri întregi rămăneau unul în brațele celuilalt, îmbătați de parfumul florilor și amețiți de senzația străngerilor lor nebune...

Așa au petrecut toată vara, până

toamna, când începuseră frunzele copacilor să se păteze cu rugină.

— Orice s'ar întâmpla, Sandi, vreau să fiu a ta, înainte de a intra iarăși la închisoare!... — a suspinat ea într'o zi, în preajma venirii părinților, căzând fără nici-o putere în brațele lui.

— Am fost nebun?... Cum de mi-am pierdut mințile?... Nu, n'am iubit-o niciodată; cel mult dacă mi-a fost milă de ea!... — răcnește Sandi, sărind în picioare. Fața îi este lac de sudoare.

— Porunciți, d-le Locotenent! — intră soldatul, auzind vorbă înăuntru.

— Nu te-am chemat! — îi răspunde el, plimbându-se cu pași mari. — Adică... stai! Cum, numai 2³⁰? — îl întreabă, ducându-și ceasornicul la ureche.

— Va să zică mai am două ore până la tren... Și termenul este peste 3 zile!... — se gândește el. Apoi: — Fă-mi valiza, Gheorghe! — poruncește el soldatului, care se uită la el prost — și începe din nou să se plimbe...

Trenul alunecă vertiginos, ca un balaur-monstru, svârlind suluri puternice de fum, negru ca și gândurile care chinuesc pe Sandi, trântit pe banca unui compartiment. Un cerc ca de foc îi strânge capul, templele îi svâcnesc și limba uscată pare că i-se scurtează din ce în ce...

Tot drumul a deschis ochii numai de două ori, cât a cerut apă soldatului, să-și răcorească fruntea și buzele pârлите ca de figuri. Apoi iar i-a închis, până când a auzit răsunând un fluerat prelung și strident.

Un hârâit metalic surd și trenul se oprește: — „Craiova!“ — strigă conducătorul.

Valiza, soldatul, trăsura și la hotel. — O călimară și hârtie, vă rog, — spune Sandi portarului, și ajuns în cameră scrie:

Scumpă Etti,

Sunt aici. Măine la 4 ore te aștept în Bibescu. Vino numai de cât, te rog din suflet. La mijloc este o chestiune, de care sunt legată viața și viitorul nostru.

Al tău,

Sandi.

Și toată noaptea, în timp ce Etti se sbuciumă în frigurile îngrijorării, el se sbate, în spasmurile cocainei...

De-abia l-a mai recunoscut și de de îndată ce s'au strecurat într'un

Și târziu...

*Doarme codrul și visează
Vis — de freamăte vrăjit.
Luna tainică veghiază
Și-l acopere c'o rază
Să viseze fericit...*

*Umbre negre se adună
Peste văi și prin huceag.
Un zefir clipind la lună
Mai șoptește-o „noapte bună“
Crângușorului de jag.*

*In livadă pe covorul
Cel de iarbă înflorit —
Lângă turma lui — păstorul
Cu cavatul și cu dorul
Suspînând a adormit.*

*Dorm salcâmi pe șosele,
Doarme parcul fermecat
Și la colțul casei mele
Pe sub streșini rândunele
De cu seară s'au culcat.*

*Dorm și florile-n grădină
Legănate-n șoapte dulci;
E târziu și noaptea-i lină —
Gândul meu fără hodină
Pentru ce nu te mai culci?...*

AURELIA POP

boschet, se aruncă în brațele lui și fără nici-o putere în glas, îl întreabă tremurând:

— Sandi, spune-mi ce ai, Sandi!?... Iar el, strângându-o la pieptu-i, cu ultima putere, isbucnește în lacrimi:

— Nu mai sunt vrednic de iubirea ta, Etti... Am păcătuit... dar vina nu este a mea... Voi fi reformat, degradat... și-așa nu pot trăi... Ești bună, Etti... iartă-mă... Te-am iubit... — și urmându-și mărturisirea, — cu ochii măriți, cu buza crispată într'un zâmbet de durere, — mâna-i caută în buzunarul dela spate...

Etti i-a priceput gândul și se uită la el înebunită; dar când vede sclipind revolverul, se reculege, își adună ultima fărâma de putere, îl smucește din mână și-l aruncă în lac...

(Pe oglinda străvezie a apei s'a deschis un ochi, a clipit de câteva ori, apoi s'a închis, ascunzând în adâncuri scula ucigătoare...)

Apoi tremură, plânge și înlănțuind gâtul lui Sandi, — care geme, aproape în nesimțire, — abia șoptește, printre suspine:

— Pentru ce să te omori, Sandi?... Nu-ți găsească nici-o vină... te ert. Te iubesc, Sandi, și voi merge cu tine, unde vei vrea tu... Pentru ce să te omori?... Viața este a noastră, auzi-o cum ne chiamă s'o trăim!...

Parcul este în sărbătoare. Soa-

Scrisoare acasă

după Mora F.

Copila mea, de vezi trecând voinicii
Pe sub fereastra noastră către gară,
Din florile ce-or fi mai înflorite
Le dă și lor și eși la ei afară,
Petrece-i cu privirea pân' departe,
Urează-le izbândă 'n bătălie
De-i vezi bătrâni cu pletele cărunte,
Că și eu sunt acolo, cine știe.

De vezi în colț cum stă și zgriburește
Copila din vecini și cere milă
Te-apropie de ea cu vorbe bune.
Ți-e soră astăzi orișice copilă.
De mână ia-o 'n cet și o învață
Tot ce știi tu și azi așa și mâne,
Că și ea te-a 'nvăța cum se mănâncă,
Când nu-i altceva 'n casă numai pâne.

Și dimineața când vezi mândrul soare
La geamul tău, că vine să te vadă
Și-auzi afară râs și veselie
Și vezi soldați, muzică și paradă,
Te bucură copila mea cu lumea,
Că poate-atunci acolo 'n țări streine
Tăticul ți-a găsit o jucărie
Gândindu-se cu dor și drag la tine.

Și-odați apoi de-i vremea înorată
Și soarele și ceru-i numai sânge
Și-auzi oftări și jale 'năbușită
Și zi și noapte 'ntruna lumea plânge,
Te roagă 'n cet la mica iconiță,
Când pui căpșorul seara spre culcare,
Că poate-atunci tăticu-i mort departe
Și nici mormânt, nici flori, nici cruce
In'are.

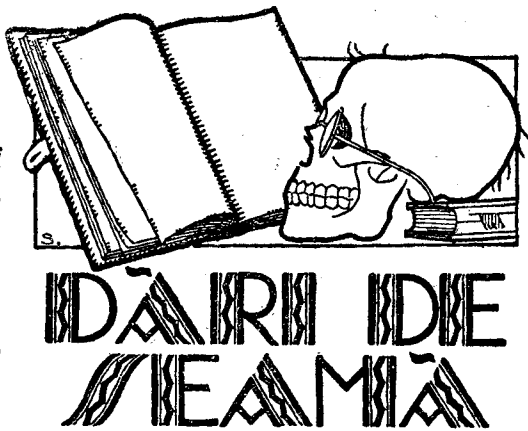
IOAN BERGHIA

rele în agonie incendiază vârfurile
copacilor, care par niște gigante lumina-
ri aprinse. În pavilionul cel mare,
perechi, perechi se leagănă în ritmul
acordurilor de vals. Bărți încărcate
cu tinerețe alunecă ușor pe lac, lăsând
în urma lor fășii de spumă argintată.
Sub sălcii de pe țârm, lebedele plutesc
nemiscate, — ca niște corăbioare de
rubin, ancorate — neturburate în visul
lor etern...

Iar pe-o aleie singuratică, — învâluite
în reflexele violete ale înserării, —
se strecoară, cu pași de puf, două
umbre cu fețe pătate de lacrimi udate,
pe ale căror buze înflorește un zâmbet...
zâmbetul vieții...

30/III 1922.

Aurel Locusteanu.

ANUARUL IDEI DE SEAMĂ

Anuarul Institutului de Istorie Națională

Publicat de ALEX. LĂPEDATU
și IOAN LUPAȘ, profesori de
Istoria Românilor la Universitate,
membri ai Academiei Române.
I. 1921—1922. Cluj.

Unitatea națională, râvnită de
veacuri și dobândită cu jertfe grele,
impune celor-ce ne bucurăm de ea
îndatorirea de-a munci cu încordare
în toate direcțiunile activității ome-
nești, deci și în a științelor. Nu-
mai astfel vom dovedi, că suntem
vrednici de darul libertății națio-
nale și numai astfel vom asigura
pentru viitor aceasta libertate.

Învățații noștri au înțeles rostul
vremurilor de azi și ne bucurăm
mult, că putem să facem pentru
cititoarele și cititorii revistei noastre
o dare de seamă despre una din
cele mai însemnate lucrări apărute
anul acesta. E vorba de *Anuarul
Institutului de Istorie Națională*.

În nici una dintre științe, Româ-
nii ardeleni nu au rămas atât de
înapoiți, ca în a istoriei lor națio-
nale, cu tot mănunchiul de istorici
începând cu Clain, Șincai și Maior.
Stăpânirea străină, sub jugul căreia
au trăit până în 1918, a lucrat cu
toate mijloacele, ca Românii să nu
poată cunoaște trecutul lor așa
cum a fost aievea, ci să câștige în
școalele străine, pe cari erau siliți
să le cerceteze și chiar în ale lor
proprii, o icoană falsă despre el.
În toate cărțile și în toate lucrările
de istorie, Românii erau prezentați
ca un popor, a cărui luptă s'a
mărginit aproape numai la asigu-
rarea existenței lui materiale. Erau
prezentați ca un popor venetic, pri-
mit aici din mila cuceritorilor din-
spre Pustă, — ca un popor, care
nu a dat acestei țări nici o jertfă,
nici un bărbat de valoare. Scopul
urmărit cu aceasta falsificare a is-
toriei eră să nimicească în sufletul
Românului sentimentul de mândrie
națională și să-l îndemne a primi

cu bucurie lăpădarea de neamul lui
și contopirea în alt neam. Ici-colo
au reușit, și de nu venia mântuirea
unității naționale, reușiau și mai
mult, mai ales la cei cu cultura
câștigată în școalele străine. Pe
mulți din aceștia îi vedem și azi
șovăind în sufletul lor amețit de
învățăturile mincinoase ale școlii
străine. Șovăirea aceasta trebuie să
dispară, iar generațiunile, cari se
ridică de acum înainte trebuie cre-
cute în cunoștința adevărului istoric
referitor la neamul nostru.

În slujba acestui adevăr e pus
Institutul de Istorie Națională, exis-
tența căruia se datorește marelui
nostru Rege liberator. Căci Regele
a făcut, la inaugurarea Universității
din Cluj (1 Februarie 1919) o fun-
dațiune pentru formarea unui insti-
tut, al cărui scop să fie „*studiul
istoriei române, atât de vitreg tra-
tată sub stăpânirea trecută*”. Cei
chemați s'au pus pe lucru și ca
unul din mijloacele pentru ajunge-
rea acestui scop a apărut întâiul
Anuar al Institutului de Istorie Națio-
nală.

În cel dintâi studiu, „*Nouă îm-
prejurări de dezvoltare ale istorio-
grafiei naționale*”, scris de dl Alex.
Lăpedatu, se trece în revistă ce s'a
făcut până acum pe terenul istorio-
grafiei naționale mai ales în Dacia
inferioară, unde condițiunile pentru
dezvoltarea ei erau favorabile. Apoi
se arată, ce trebuie să se lucreze
în viitor: culegerea și publicarea
izvoarelor inedite ale trecutului no-
stru, completarea și refacerea cu-
noștințelor noastre asupra acestui
trecut, care prezintă țările române
ca unele cari *singure* și-au putut
păstra, neîntrerupt, dela întemeiere
până azi, în partea aceasta a Eu-
ropei, organizațiile lor de stat, pe-
când în Ungaria de pildă, mult
peste o sută de ani, Pașă turcesc
își avea reședința în capitala Buda
și alte orașe ungurești.

Tot cercetarea adevărului în pri-
vința acestui trecut ne arată, că
abia la sfârșitul secolului al 12-lea,
Ungurii au luat efectiv în stăpânire
întreaga Transilvanie. Trebuie să se
facă apoi cunoscută și istoria cul-
turală, căci noi am avut și avem o
cultură a noastră națională, necu-
noscută la foarte mulți, mai ales în
Transilvania. Se va cerceta apoi
trecutul poporului român din Tran-
silvania în timpul dela jumătatea
secolului al 15-lea până la 1848,
când el a fost exclus dela viața
politică de stat a foștilor săi stă-
pânitori, — să se arate relațiile de

tot felul dintre Ungaria și Transilvania deoparte, Moldova și Muntenia de alta, și influențele culturale reciproce la Români de pe o parte și cealaltă a Carpaților. Trebuie, în fine, studiată viața socială și economică a poporului român din Transilvania, pentru că din rodul muncii grele a lui s'au tras forțele, pe cari feudali și oligarhii stăpânitori și-au clădit și menținut viața politică și culturală a Statului lor asupritor.

Urmează studiul dlui I. Lupaș, „Factorii istorici ai vieții naționale românești”, în care se arată acțiunea acestora în procesul de dezvoltare a neamului românesc. Fiind vorba de *factorul geografic*, se arată și importanța configurației verticale a pământului românesc, în întindere de peste 300.000 km. pătrați, unde Carpații, totdeauna românești, au fost și adăpostul neamului nostru în timpurile cele mai grele, dar și despărțitori ai fraților de acelaș sânge.

În partea despre *factorul etnografic* se arată, că *rassa românească*, produs al tulpinei dace și al celei latine romanizate, este atât de bine încheagată, încât Românul se distinge cu ușurință de străinii veniți mai târziu pe pământul nostru.

Cercetările asupra factorului *religios* dovedesc, că Români au primit creștinismul într'un timp, când limba lor era încă cea latină. Prin urmare cultura noastră națională s'a dezvoltat dela începutul alcătuirii neamului românesc întemeiată pe legea lui Christos, ceea ce nu se poate zice despre popoarele vecine cu noi sau venite între noi.

Frumos vorbește autorul acestui studiu despre *limba* noastră, pentru care poporul român „pare a se fi rășboit mai mult decât pentru viață”, după cum spune, la sfârșitul secolului al 15-lea, Bonfini, istoricul regelui Mateiu Corvinul. Lumină clară se aruncă și asupra factorului *tradițional* sau al comunității istorice de obiceiuri, datini și amintiri și asupra celui *juridic*, cuprinzând aceea ce constituia *dreptul românesc*, numit în documentele oficiale latine *ius valachicum*. Un factor a lipsit multă vreme, cel *moral*, adică *conștiința națională*. Pentru deșteptarea acesteia a trebuit munca de veacuri a cărturarilor români și numai după ce predică lor națională a pătruns în toate sufletele românești a fost cu puțință unitatea națională și pe terenul politic.

Urmează un studiu al dlui Al. Lăpedatu „*Mircea cel Rău și Ungurii*”, arătându-se legăturile dintre Muntenia și Ungaria la începutul veacului al 16-lea și moartea tragică a acestui Domn, înmormântat în biserica săsească din Sibiu.

Se publică apoi cuvântările comemorative rostite la serbarea aranjată cu prilejul centenarului morții lui *Petru Maior*, și anume dl Al. Lăpedatu despre „Rolul lui Petru Maior în viața națională și culturală a epocii sale”, dl I. Lupaș despre „Scrierile istorice ale lui Petru Maior”, dl Sextil Pușcariu despre „Părerile lui Petru Maior despre limba română”. Aceste trei cuvântări ne dau icoana muncii naționale desfășurate de acest apostol al neamului și trebuie citite de oricare Român, care își cinstește neamul cinstind pe cei ce au lucrat pentru el.

Tot dl Lupaș publică o comunicare despre cea mai veche revistă literară românească.

Incercări de-a scoate o gazetă românească s'au făcut încă din jumătatea a doua o secolului al 18-lea, nu au avut însă rezultatul dorit, parte din lipsa de pricepere a publicului românesc, parte pentru că autoritățile ungurești aveau groază de așa ceva la Români, cari s'ar fi putut deștepta. În anul 1821 apare însă în Buda întâiul număr din revista „*Biblioteca Românească*”, editată de Zaharie Carcalechi, un Macedo-Român.

Dintr'o comunicare a dlui N. Bănescu se vede, că încă din secolul al 11-lea sunt adeveriți, în Dobrogea, lângă Dunăre, căpetenii române, după cum arată scriitori bizantini.

Dl N. Drăganu publică un studiu lung asupra *cele mai vechi cărți românești* tipărite în tipografia din Alba-Iulia a lui Gheorghe Rákóczy I. la anul 1639. Scopul acestor tipăriri românești, făcute de Unguri, era întărirea și răspândirea calvinismului printre Români, pe cari Rákóczy îi prigoniă cu multă neîndurare. Studiul dlui Drăganu interesează nu numai pe istorici, ci și pe filologi.

Dl Silviu Dragomir studiază, în o comunicare „*Vlahii din Serbia*”, documentele referitoare la Români din această țară din secolul al 12-lea până la al 15-lea. Și acum mai trăesc sute de mii de Români în Serbia, dar cei despre cari ne vorbesc aceste documente vechi erau resturile populației românești, care

în evul mediu era răspândită aproape în toate părțile Peninsulei Balcanice. Ei se ocupau mai ales cu păstoritul, dar erau între ei și proprietari de moșii la sate. Sârbii au asimilat de mult pe acești Români.

Dl Romul Vuia dă contribuțiuni pentru explicarea originii și formării legendei privitoare la întemeierea Moldovei (*Dragoș-Vodă*), urmează apoi interesante studii mai mărunte (amintim: Pagini obscure din Miron Costin, Dobrișan, fratele Mircii-Vodă, Despre Morlaci ș. a.) de dl V. Bogrea, o corespondență între Șaguna și Filaret Scriban, apoi bogate dări de seamă despre lucrări istorice.

Acesta e, pe scurt, cuprinsul celui dintâiu Anuar istoric din Cluj, pe aproape 450 pagini, 8° mare, cu ilustrațiuni. E o bogăție în el, din care se poate împărtași, și ar trebui să se împărtașească, orice Român cult. Din biblioteca profesorilor de istorie, dar mai ales din bibliotecile școalelor de orice categorie nu ar trebui să lipsească.

V. L.

Un zbor de 34 de ceasuri. Aviatorii francezi *Bossoutrot* și *Drouhin* au câștigat cel mai frumos record de durată, sburând încontinuu 34 ore 14 min. 7 sec $\frac{1}{5}$. Acest record necesită calități esecționale ale aparatului, un motor de o putere și regularitate absolută, elice cu curbe stabilite cu chibzuială, pentru a evita orice oboseală și vibrațiune a celulei, o energie și tenacitate neîmblanzită din partea aviatorilor.

În dimineața zilei de Sâmbătă 14 Oct. un imens aparat Goliath-Farman, alb, este adus pe câmpul de aviație dela Bourget. Mecanicii trec în revistă cu îngrijire organele aparatului, revăzute în urmă de piloți. La 6 h 13 m. 31 s. $\frac{4}{5}$ aparatul pornește și se înalță după un rulaj de 200 m. În tot decursul zilei de Sâmbătă a sburat făcând cerc în jurul Parisului și al câmpului de aviație dela Bourget. Începând cu ceasurile 18 (6 seara) aparatul a fost iluminat, pentru a fi văzut de mulțimea care îl urmărea. Toată noaptea de

Sămbătă spre Duminecă cei doi aviatori s'au menținut în aer până la înălțimea de 2500 m.

A doua zi Duminecă, încă dela orele 8 dim. o mare mulțime de curioși a alergat pe câmpul dela Bourget. La orele 16 „Goliath” descinde la 400 de metri, iar la 16 h 27 m. 44 s. se lasă pe pământ din cauză, că benzina se sfârșise.

Aparatul s'a menținut în aer 34 h 14 m. 7 sec. $\frac{1}{5}$. Cei doi aviatori s'au coborât în perfectă stare de sănătate. Ei au fost îndată după descindere asaltați de ziariști, pentru a-și spune impresiile. Declarațiile au fost scurte. „Totul a mers perfect. La plecare 4200 litri de benzină și 600 litri de olei. Ziua a trecut bine. Măncare fiecare câte un pui. Inlocuirea la pilotaj regulată și ușoară. Nici o vibrațiune la celulă. Un vis. Vântul domol. Cu toate calitățile de oratori conversația stagne de multe ori. Din timp în timp somnolență pentru cel din rezervă. De dormit n'a dormit nici unul. Noaptea a sosit foarte întunecoasă. Dimineața eram la 2300 m. Aparatul fugea mereu. A fost lăsat să fugă. Cătră ceasurile 16 esența a început a se găta. Aparatul s'a coborât după ce s'a isprăvit și ultima picătură de benzină.

În mediu au sburat cu 110 km. pe oră, ceea ce ar veni cam 3800 km. În linie dreaptă cei doi aviatori ar fi ajuns în China, pe coastele Americii sau în Senegalul francez din Africa.

Intre negrii din Africa. O excursie, care n'ar fi tocmai pe gustul oricărei europence, a făcut-o de curând o aristocrată engleză, fiica lui Carol de Oxford, *Lady Miss Dorothy Wills*, renumită prin frumusețea sa. Tânăra englezoaică, doritoare de aventuri, a vizitat triburile negrilor din munții Tripolitani, din Africa nordică, cari locuiesc și astăzi în găuri subterane. Este prima femeie albă, care a făcut cunoștința acestor triburi misterioase, trăind șase zile în mijlocul lor.

După propria-i istorisire, Miss Dorothy a pătruns cam 300 km. în interiorul Africii, mai întâi în automobil, în urmă călare pe caii mărunți ai stepelor. Asistența militară, pusă la dispoziție de autoritățile franceze, a fost silită să rămână în urmă și îndrăznețea englezoaică s'a prezentat singură în mijlocul acestor familii de sălbatici, unde îi s'a făcut o primire extrem de prietenească.

„Nu-și poate cineva închipui — povestește dânsa — câtă lume neagră pot ascunde bârlogurile acelea. Copii fugiau și intrau în găuri ca iepurii de casă, cari se joacă în jurul găurilor lor. Trăsăturile feței Trogloditilor se apropie de ale Europeenilor. Fața e foarte bine tăiată. Coloarea feței este cafenie deschisă. Unele fete erau chiar foarte frumoase. Ele aveau ochi mari, plini de expresie, și un păr negru, bogat. Sexele trăiesc fără jenă unele lângă altele și dragostea este o chestie foarte simplă. Orice bărbat dacă dispune de daruri bogate, ca postavuri sau podoabe, câștigă cu ușurință mâna oricărei fete. Dacă femeia nu-i inspiră nici-o dragoste, o poate părăsi în prima zi după căsătorie.

Credem, că europencele noastre nu s'ar putea familiariza așa de ușor cu viața Trogloditilor, care poate fi interesantă nici decum însă plină de farmec.

Chestia alcoolului în America. Republica nordamericană este unul dintre statele, cari au luptat mai mult împotriva

acestui flagel al omenirii. Răul însă n'a putut fi stărpit cu desăvârșire. Deși există în America o lege de prohibițiune, totuși beaurile alcoolice se introduc în mod fraudulos și speculanții clandestini câștigă sume enorme. Granița mexicană este o permanentă strecurătoare a șampaniei și a licherurilor. Oceanul de asemenea adăpostește în largul său vapoare încărcate cu băuturi de cotrabandă, cari sunt trecute în sbor cu hidro-avioane prin vămile văzduhului în interiorul țării. Astăzi prohibiția alcoolului în America este numai pe hârtie. În realitate toată lumea bea, fără să se sinchisească de litera legii. Beau de svântă și cei bogati și cei săraci. Aceștia își fabrică singuri băuturile de predilecție, astfel, că scapă și de falsificările extrem de stricacioase organismului, cari la noi se practică pe o scară întinsă.

Ce e drept, o parte mare dintre înșurătorii, indeosebi românii noștri, cari n'au posibilitatea nici să-și fabrice și nici comoditatea să-și procure mai ușor și mai ieftin beaurile alcoolice, au câștigat prin legea de prohibițiune considerabile avantagii atât morale, cât și materiale. Pe de altă parte o statistică ne arată, că în urma legii de interzicere a beaurilor alcoolice numărul crimelor și al divorțurilor a scăzut în mod considerabil.

Prohibițiunii americani nu se mulțumesc numai cu stările de acasă. Ei caută pretutindeni proseliți, cari să se atașeze cauzei lor. În special ochii lor s'au îndreptat spre Europa. Se cunosc sforțările propagatorului *Pussy foot* supranumit *Picior de mătă*, care a cutreerat toate cele cinci continente, pentru a-și plasa doctrina sa de temperanță. Țările nordice i-au făcut o primire entuziastă și plebiscitul propus a dat un rezultat favorabil abstenenței alcoolice.

Dar iată, că în America se simte un puternic curent de reacțiune. Reacționarii își bazează mișcarea pe inutilitatea legii de prohibițiune, care — zic ei — este impotentă fața de atotputernicia contrabandiștilor.

În urma acestui curent de reacțiune s'au format trei tabere și anume *drys-ii*, sau uscații, secii, cari persista pentru menținerea legii prohibitive; *moists-ii*, sau umeziții, cari acceptă interzicerea alcoolului propriu zis, a spirtuoaselor, reclamă însă licența pentru importul și consumul vinurilor slab alcoolizate și al berii; și în urmă sunt *wets-ii* sau umezii, cari preconizează abolirea legii de prohibițiune și întoarcerea la regimul anterior. Acest curent a dat revistei „*Literary Digest*” din New-York ideea, de a face o anchetă în dimensiuni colosale, pentru a pipăi pulsul alcoolismului american.

Revista americană a tipărit în acest scop zece milioane de buletine de vot relativ la două chestiuni: *prohibițiune și bonus*. Aceasta a doua chestiune se agită de prezent în America, și însemnează, dacă lumea e dispusă să verse o sumă oarecare de bani în cassa comună a demobilizaților marelui război.

Aceste două chestiuni stau oareșicum în legătură una cu alta, căci prohibițiunii susțin, că din economiile realizate din abstenență, o sumă oarecare să se dea demobilizaților. Adversarii prohibițiunii susțin, să se puna impozite asupra beaurilor alcoolice, din cari să se plătească bonus-ul.

Rezultatul plebiscitului este foarte interesant. Răspunsurile sosesc mereu din toate țările republicei. Până la data de

26 August au sosit un număr de 787.475. Din acestea sunt pentru *statu quo*: 302.515 voturi; pentru atenuarea legii, adică introducerea vinului slab și a berii: 322.328; iar pentru abrogarea legii 162.632.

Femeile au adus prohibițiunii o decepție foarte amară. Pentru ele au fost destinate 2 mil. de buletine. Până la data de mai sus, ele au retrimis 55.444 de voturi. Din acestea 22.716 sunt pentru prohibiție; 21.019 pentru temperare și 11.709 pentru abrogarea prohibiției. Prin urmare 32.728 sunt *umede* și numai 22.716 seci.

Femeile au dat deci un procent mai mare de umezeală, decât bărbații.

Iată dară, că războiul a transformat cu desăvârșire spiritul femeii dinainte de începerea marelui cataclism.

La noi defecțiunea morală a femeii este îngrijitoare. Viitorul ne inspiră o documentată îngrijorare în această privință. „*Les femmes qui fument*” au îmbogățit cu decorul lor excentric toate localurile publice. Umidele sunt tot atât de numeroase.

Iată de ce se impune o imediată acțiune pentru înălțarea morală a femeii române, a mamelor generațiilor viitoare.

Gh. St.

Catolicismul Kaizerului. În al optulea capitol al memoriilor sale intitulat: „Ce cred eu despre religii”, Kaizerul blamează lupta dusă de Bismarck împotriva bisericii catolice în urma războiului din 1870—1871, și spune, că Papa Leon XIII i-a arătat întotdeauna bunăvoință și prietenie. El scrie:

„Câteva luni înainte de moarte, am făcut papei a treia și ultima vizită. Cu toată slăbiciunea, ce o manifesta, fiind atunci în etate de 93 de ani, mi-a eșit înainte și mi-a întins amândouă mâinile. Eșind dela această vizită mi-am resumat îndată impresiile, cari mi-au căzut de câteva zile sub ochi.”

„Papa mi-a declarat între alte lucruri, că nu putea să aprobe întru toate principiile, pe baza cărora guvernăm. Mi-a spus, că m'a văzut la muncă și m'a urmărit cu interes. A recunoscut cu bucurie, că autoritatea mea se sprijinea pe un creștinism din cele mai solide. A adăugat, că această autoritate era inspirată de principii religioase atât de nobile, încât s'a văzut silit să cheme binecuvântarea cerească asupra imperiului german întreg, asupra persoanei mele și a dinastiei.

Am auzit pe papa spunându-mi cu un deosebit interes, că Germania trebuie să fie spada bisericii catolice. I-am obiectat, că vechiul imperiu roman nu mai înglobează în sânul său și națiunea germană și că împrejurările s'au schimbat. Papa însă și-a păstrat părerea.

Kaizerul crede cu toate acestea, că principii bisericii germane l'au considerat totdeauna ca un eretic, pus în slujba bisericii catolice.

Asigurări. Chestiunea asigurărilor instalățiunii, casei, averei, vieții, recoltei, a familiei și copiilor, prezintă interesul capital pentru orice bun gospodar. Una din cele mai mari societăți de asigurare „Prevederea” cu un capital de Lei zece milioane, cu un fond de rezervă de peste 15 milioane, a înființat în Cluj o direcțiune regională pentru asigurarea Transilvănenilor. Recomandăm această societate tuturor cetitorilor noștri în modul cel mai călduros. Reprezentanța Generală este în Cluj: strada Baba Novac 9/a, Telefon 1—10, Adresa telegrafică: Iahoda. Reprezentanța Generală.

Ghicatori

Deslegarea acestei ghicitori rugăm să ni se comunice până la 25 Noiembrie. Ca de obicei, se vor da premii, trase la sorți, unora dintre cei ce o deslegă corect.

SCRISORI DELA REDACȚIE.

G. Curteanu, Bistrița. Abonamentul d. este achitat până la finea anului curent.

Emil Tișca. Din ce ați trimis acum, am trecut 50 Lei pe anul viitor.

Victoria Ruleana, Năsăud. Acelaș răspuns ca și d-lui Tișca.

Pompiliu E. Constantin, Daneș. Acelaș răspuns, ca și d-lui Tișca. V'am trimis azi din nou numerii de pe August și Septembrie.

Gheorghe Popa, Făgăraș. Pe anul acesta mai aveți de plată 20 Lei.

Ioan Iliuț, preot. Abonamentul d-v. e achitat până la 31 Decembrie 1922.

Const. Cristolovean. Mai aveți 25 Lei restanță pe anul acesta.

Vasile Somănariu. Sunteți în rând. E achitat întreg.

Ana R. Vraciu. Dv. mai aveți de plată 25 Lei pentru a fi în rândulială.

Ioan Pașcalău, notar. Achitat anul întreg.

Stăse Teodor, plutonier. Confirmăm primirea sumei.

Maria Ionescu, Crasna. Plătit până la 1 Oct. Mai aveți de plată 25 Lei pentru a fi achitat anul întreg.

Elena Paraschiv. Vă rugăm să ne dați adresa, ca să vă putem trimite revista. Bani i-am primit.

V. Buta, preot. Pe anul acesta mai aveți o restanță de 30 Lei.

A. T. în B. Naivitatea care se desprinde din versurile D-voastră, ne împiedică de-a le putea publica, ori cât de frumoasă ar fi fraza și oricât de corect ritmul.

T. A. D. în C. Nepublicabile.

Pavel Avram. Am citit poeziile D-tră și ne-am format convingerea, că odată și odată veți putea ajunge să scrieți și lucruri bune, dacă veți continua să vă faceți studiile și mântuiți cu bine școala.

S. B. Ceeace face imposibilă publicarea schiței D-tră, este stilul. Un subiect atât de interesant ar trebui tratat cu mai multă artă. D-tră povestiți fără niciun artificiu, fără nici o selecție, fără nici un avânt, — ori aceasta nu este literatură. Ingrijiiți-vă stilul, căci păcat să nu puteți exprima frumos un lucru atât de interesant.

S. în S. „Toamna” deși nu se poate publica, ne lasă îndreptății să întrevădem o oarecare izbândă și de aceea vă indemnăm să continuați.

Apa tare de baie și de spălat se face moale prin mestecarea de

MACK'S

KAISER BORAX

DE OBTINUT PRETUTINDENA.

Depozit general „GEA” Kraier
soc. p. a. Timișoara.

*Intreprindere Electrotehnică
Românească*

Teodor Maior

Cluj, Calea Victoriei 7. Telefon 577.

Furnizează: Electromotoare, Dinamuri, Vase pentru încălzit și fert, Fără de călcat, Aparare pentru curățit tapete și mobile cu electricitate. BECURI pentru orice tensiune și lumină. Aparare și material de instalație.

Execută: la comandă orice instalațiuni de lumină electrică și transmișori de forță atât în loc cât și în provincie. PROIECTE ȘI OFERTE LA CERERE GRATUIT.

IOAN COSMA

FABRICANT DE FUNII
CLUJ, STR. G. TAMAȘ (GALAMB) 14.

Primește orice comandă în ce privește brânza aceasta precum și orice funii pentru economie.

PÂRGHII DE MOARĂ PRECUM ȘI FUNII DE TRANSMISIUNE SPECIALE.

Au sosit ultimele modele de pălării fine „Borsalino” și „Habig”

la **Regele pălăriilor Cluj,**

Piața Unirii 17. Albituri pentru domni se află permanent.

7-10

Uzina electrică a orașului
conducerea societății

„Ganz”

Cluj, Calea Reg. Ferdinand
39. (Palatul Széky)

— Telefon Nr. 408. —

Execută instalații electrice și transmișuni de curent. Pe comandă livrează instalații de motoare electrice. Lampadare și materiale pentru instalații permanente în depozit. — 15-21.

PRIMA SOCIETATE ARDELEANA

DE ASIGURĂRI GENERALE

CLUJ, PIAȚA UNIRII No. 8.

(FOSTA BANCA GENERALĂ DE ASIGURARE ROMÂNIA.)

CAPITAL SOCIAL DEPLIN VĂRSAT

LEI 10.000.000.

Contractează asigurări de Incendiu, Grindină, Accidente, Efracție, Transport, Răspunderi Civile și asupra Vieții, în cele mai avantajoase condițiuni.

Agenții principale: Alba-Iulia, Arad, Brașov, Cluj, Oradea Mare, Satu Mare, Sibiu, Timișoara, Târgul-Mureș.

Louis DÉRI, Blănar

CLUJ, — Strada Memorandului 3.

Tot felul de blănuri
de primul rang.

Prețuri solide!

PREVEDEREA
Societate Anonimă Română de Asigurări

Sediul Central și Direcțiunea Generală: Brăila.

Reprezentanța Generală: Cluj, Str. Baba Novac 9/a
Telegrame: JAHODA   Telefon 12—10

Capital social: Lei 10.000.000
Fonduri de rezervă: peste 15.000.000 Lei.

Primește asigurări în condițiunile cele mai avantajoase:

INCENDIU

GRINDINA

TRANSPORT

ACCIDENTE

FURT PRIN SPARGERE

VIATĂ

Cazurile de moarte, supraviețuire, zestre, rentă viageră
și orice asigurări similare

Pentru orice informațiuni și lămuri, bine-
voiți a vă adresa personal sau în scris:

„PREVEDEREA” Reprezentanța Generală, Cluj
Strada Baba Novac 9/a.